

اقتصادی.

با توجه به این مشکلات، نظام‌های کیفری مدرن از سال‌ها پیش به مجازات جایگزین حبس روی آورده‌اند. در ایران نیز با توجه به اینکه سیاست‌گذاران تصمیم بر حبس‌زدایی دارند اما کماکان در قانون مجازات اسلامی، بخش تعزیری، اصل بر مجازات حبس است و کمتر از مجازات جایگزین حبس استفاده می‌شود. همین امر باعث افزایش جمعیت کیفری شده است.

بنابراین انتظار می‌رود قوه قضاییه با استفاده حداکثری از ظرفیت‌های قانونی، تعداد زندانیان را کاهش دهد و سپس به وسیله اصلاح قوانین و کاربرد حداکثری سیاست‌های حبس‌زدایی در قوانین و همچنین به وسیله استفاده از همه ظرفیت‌های پیشگیری از وقوع جرم، میزان جمعیت کیفری متناسب با جامعه ایرانی اسلامی سازد.

- پیشنهادهایی در این جهت بیان می‌شود:
- اصلاح قوانین و مقررات موجود با رویکردهای زندان‌زدایی و گسترش مجازات جایگزین حبس در قوانین در قالب برنامه‌ای جامع و عملیاتی
- آموزش قضات به منظور بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های موجود در قوانین فعلی جهت استفاده بیشینه از مجازات جایگزین حبس
- اقدام سازمان یافته و هماهنگ دستگاه‌ها به پیشگیری هوشمند از جرم جهت کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها
- تمرکز بر ایجاد اشتغال برای زندانیان و خانواده‌های آنان به وسیله سازمان زندان‌ها با استفاده از ظرفیت‌های بنیاد مستضعفان، کمیته امداد، ستاد اجرایی فرمان امام و تسهیلات وزارت رفاه در راستای پیشگیری از جرم و آسیب‌های اجتماعی و کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها.

بخش ششم: عدالت الکترونیک و قوه قضاییه هوشمند

استفاده از فناوری اطلاعات یک ضرورت غیرقابل انکار است. سازمان‌ها می‌توانند بسیاری از خدمات خود را به صورت الکترونیک و با استفاده از این فناوری به مخاطبین ارائه دهند و از اطاله و صرف هزینه‌های زیاد و خطر فساد و

تخلفات اداری بکاهند.

اغلب، استفاده از فناوری اطلاعات در سازمان‌های مختلف نتایج مثبتی را همچون تسهیل ارائه خدمات به شهروندان، حذف لایه‌های زائد و گاهی فسادزای اداری و کاهش هزینه‌ها از طریق ایجاد سامانه‌های هوشمند و پایگاه‌های اطلاعاتی، یکپارچه‌سازی و حذف سامانه‌های مازاد، در پی دارد.

قوه قضاییه بر همین اساس گام‌های مثبتی در جهت دستیابی به عدالت الکترونیک برداشته که به عنوان اهم این اقدامات می‌توان از سامانه ثنا، سخا و سیستم مدیریت پرونده قضایی و همچنین راه‌اندازی دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه نام برد.

دستگاه قضا نیازمند تحول است و با تغییرها و بهبودی‌های جزئی نمی‌تواند اثرگذاری چشمگیر بر محیط کسب‌وکار داشته باشد. تحول قضایی عبارت است از: پیشرفت آگاهانه دستگاه قضا با ارتقای شایستگی‌ها و لیاقت‌های درونی، تصویرپردازی از آینده‌ای مطلوب و کوشش برای دستیابی به آن با طراحی مشارکتی و هدافمند. در همین امتداد، شکل‌گیری تحول قضایی نیازمند گفتمان تحولی، فرهنگ تحولی و اقدام تحولی است که باید در برنامه‌ریزی‌های تحولی دستگاه قضا به آن توجه شود.

طولانی شدن زمان رسیدگی به دادخواهی مردم موجب نارضایتی مراجعان و کاهش اعتماد عمومی به قوه قضاییه خواهد شد. اطاله در دعاوی کیفری، فاصله بین مجازات و ارتکاب عمل مجرمانه را آن قدر زیاد می‌کند تأثیر بازدارندگی مجازات از بین می‌رود. در صورتی که عمده مشکلات موجود در سیستم دادرسی که به اطاله دادرسی می‌انجامد از طریق به‌کارگیری سامانه‌ها و فرآیندهای مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات قابل برطرف شدن یا کمرنگ شدن هستند.

مقام معظم رهبری نیز در دیدار با مسئولین و رئیس قوه قضاییه در تیرماه سال ۱۳۹۹ فرمودند: نیاز است تا قوه قضاییه در دوره تحول به

وسیله بسیج همه ظرفیت‌های خود و استفاده از نخبگان حوزه آی تی و همچنین با همکاری اندیشکده‌ها امر هوشمندسازی قوه را تکمیل نماید.

این اهمیت و ضرورت نیز به‌کرات در سیاست‌های کلی و برنامه‌های توسعه بر آن تأکید شده است:

۱- بند ۶ سیاست‌های کلی قضایی (۸۸): توسعه، تکمیل و روزآمد کردن بهره‌برداری از فناوری‌های نوین به خصوص در زمینه‌های اطلاعات، ارتباطات، فرآیند دادرسی و خدمات ثبتی

۲- بند ب ماده ۱۱۶ قانون برنامه ششم توسعه: قوه قضاییه مکلف است با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، سامانه بازرسی کارآمد جهت کشف تخلفات قضات و کارکنان قضایی را فراهم نموده و با متخلفان مطابق ضوابط قانونی و در کمترین زمان ممکن برخورد نماید

پیشنهادهایی که در این زمینه وجود دارند: ۱- ایجاد و تکمیل سامانه‌های تکمیل‌شده در برنامه ششم توسعه و گسترش ارتباط برخط این سامانه با همه نهادها و ارگان‌های مربوط

۲- تربیت و افزایش توانمندی‌های نیروی انسانی موجود در کنار شناسایی و به‌کارگیری نیروهای مؤمن متخصص، به‌منظور طراحی، پیاده‌سازی و توسعه سیستم‌های کاربردی مبتنی بر فناوری اطلاعات

۳- شناسایی تمام فرآیندهایی که قابلیت الکترونیکی شدن دارند با رویکردهای تسهیل ارائه خدمات به مردم، کاهش اطاله دادرسی و کاهش فساد و تخلفات اداری درون قوه

۴- یکپارچه‌سازی و هوشمندسازی سامانه‌های موجود قوه و ایجاد ارتباط برخط با ارگان‌های مربوطه

۵- استفاده از فناوری‌های نوین جهت مشاوره قضایی و آموزش جذاب مسایل حقوقی مبتلا به جامعه با هدف افزایش آگاهی‌های حقوقی عمومی مردم (ساخت اپلیکیشن‌های با کیفیت جهت مشاوره و راهنمایی قضایی و ارائه به مراجعه‌کنندگان